

10.4.2017

Dnro 164/2017

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Lausuntopyyntö (VM535/03.01.00/2017)

LAUSUNTO HANSEL -LAIN MUUTTAMISEEN LIITTYEN

Asia

Sisäministeriö on välittänyt Suojelupoliisille mahdollista kannanottoa varten luonnoksen hallituksen esitykseksi Hansel Oy -nimistä osakeyhtiötä koskevan lain muuttamisesta. Suojelupoliisi on katsonut perustelluksi ilmaista kantansa niiltä osin, kuin esitys koskee Hansel Oy:n (Hansel) tiedonsaantioikeutta.

LAUSUNTO

Hanselia koskevaan lakiin on esitetty lisättäväksi uusi säännös hankintatiedon käsittelyyn liittyvästä tietojensaanti- ja käsittelyoikeudesta Hanselin hankintatieto- ja analysointitehtävän toteuttamiseksi (5 §). Asiaa koskevan säännöksen mukaan hankintayksiköiden on luovutettava salassapitosäännösten estämättä yhtiölle hankintojen tehokkaan ja taloudellisen toteuttamisen ja tiedon analysoinnin kannalta välttämättömät laskutus-, tilaus- ja toimittajatiedot sekä tiedot hankintamääristä, hinnoista ja suunnitelmista.

Esitettyä tiedonsaantioikeutta ei ole rajoitettu esimerkiksi Hanselin puitejärjestelyitä koskeviin hankintoihin tai ainoastaan yleisen hankintalain mukaisiin julkisiin hankintoihin. Tiedonsaantioikeuden piirissä tulisivat esityksen mukaan olemaan siis lähtökohtaisesti myös esimerkiksi puolustus- ja turvallisuushankintalain (PUTU-laki) mukaiset hankinnat sekä myös hankinnat, joihin ei sovelleta yleistä hankintalakia tai PUTU-lakia.

Arvion tiedonsaantioikeuden edellytyksenä olevasta välttämättömyydestä hankintojen tehokkaalle ja taloudelliselle toteuttamiselle tulisi esityksen mukaan tekemään viime kädessä Hansel. Esitetty laki tulisi rajoittamaan ainoastaan Hanselin mahdollisuutta julkaista asiaan liittyvää salassa pidettävää tietoa tai välittää sitä eteenpäin (5 §:n 2 momentti).

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) 24 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaan Suojelupoliisin asiakirjat, jotka koskevat valtion turvallisuuden ylläpitämistä, ovat salassa pidettäviä, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna valtion turvallisuutta. Mainitussa julkisuuslain kohdassa on lähtökohtana salassapito-olettama ja tiedot voidaan katsoa julkisiksi vain siinä tapauksessa, että arvion perusteella osoittautuu ilmeiseksi, ettei tiedon antaminen voi vaarantaa valtion turvallisuutta.

Suojelupoliisin hankintatoimen liitännäisyys sen operatiiviseen toimintaan merkitsee käytännössä sitä, että myös viraston hankintatoimessa käsiteltäviin tietoihin liittyy kiinteästi ja laajasti valtion turvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä salassapitointressejä.

Suojelupoliisi suhtautuu edellä kerrottu huomioiden varauksellisesti esityksen mukaiseen Hanselin laajaan hankintojen koskevaan tiedonsaantioikeuteen.

Hanselin esitetyn tiedonsaantioikeuden piiriin tulisi käytännössä kuulumaan hankintoja, joita koskevien tietojen saatavuutta on salassa pidettävyyden ja arkaluonteisuuden vuoksi rajoitettu merkittävästi jo Suojelupoliisin, poliisihallinnon tai sisäministeriön hallinnonalan sisällä. Lisäksi asiassa tulee arviotavaksi se, onko Hansel osakeyhtiönä sidottu turvallisuusviranomaisia, kuten Suojelupoliisia, vastaavalla tavalla viranomaisia koskeviin salassapitovelvoitteisiin ja salassa pidettävien tietojen käsittelykäytäntöihin. Riskiin liittyvänä esimerkkinä voisi olla se, että Hanselin haltuun siirtyy tietoja salaisen hankinnan toimittajasta ja toimitetusta tuotteesta ja kyseinen tieto päätyy tahattomasti Hanselin henkilöstön sekä sen muiden asiakkaiden tietoon.

Suojelupoliisi katsoo, että Hanselin tiedonsaantioikeutta olisi perusteltua rajoittaa esimerkiksi siten, että hankintayksiköllä olisi salassa pidettävien hankintatietojen osalta mahdollisuus tehdä itsenäisesti arvio tietojen salassa pidettävyydestä ja siitä, voidaanko niitä luovuttaa Hanselille esityksessä mainittuun tarkoitukseen. Toisena tiedonsaantioikeuden rajaamisvaihtoehtona voisi olla se, että tiedonsaantioikeuden piiriin eivät automaattisesti kuuluisi PUTU-lain mukaiset hankinnat eivätkä PUTU-lain ja julkisia hankintoja koskevan lain ulkopuoliset hankinnat (esim. salaiset hankinnat).

Suojelupoliisi pitää tiedonsaantioikeuden rajoittamista perusteltuna myös siitä näkökulmasta, että esitetty tiedonsaantioikeus perustuu hankintatoiminnan tehostamis- ja taloudellisuustavoitteisiin eikä esimerkiksi viranomaistoiminnan valvontafunktion.

Suojelupoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Antti Pelttari

Osastopäällikkö

Pirkka Kuusela